

ประวัติเกษตรกรต้นแบบ

ชื่อ นายดาหวัน นามสกุล คุณโน
 เกิดเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๘
 อายุ: ๔๕ ปี
 การศึกษา: มัธยมศึกษาตอนปลาย
 ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๑๑๐ บ้านดาดบังบด หมู่ที่ ๗
 ตำบลนาตง อำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ
 เบอร์โทรศัพท์ : ๐๖๒-๗๒๘๒๕๕๒

ตำแหน่ง: ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ

การผลิตสินค้าเกษตร อำเภอปากคาด

สินค้าหลัก : เกษตรผสมผสาน

พิกัด : Latitude ๑๘.๒๕๕๓๘๙๐

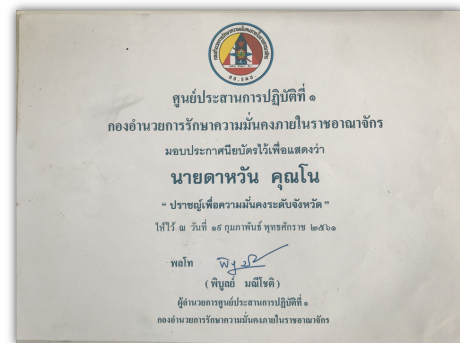
Longitude ๑๐๓.๓๔๒๐๖๖

X ๓๒๔๗๒๑ Y ๒๐๑๙๒๓๕

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : การลดต้นทุนการผลิตด้วย

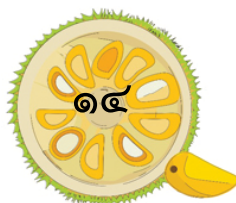
การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับ

ปุ๋ยอินทรีย์ผลิตเอง และการผลิตอาหารปลาใช้เอง

“ บันทึก ”

บันทึกทุกอย่างที่ทำ บันทึกทุกอย่างที่สังเกตเห็น บันทึกความรู้ที่ได้รับมา เพราะการบันทึกเหล่านี้สามารถนำมาใช้ประกอบการวินิจฉัยการการระบาดของโรคและแมลงได้ ยกตัวอย่างเช่น การบันทึกในการปลูกทุเรียน พบอุณหภูมิต่ำลง ในวันที่ ๓ เดือนธันวาคม มีพายุลมแรงอุณหภูมิ ๑๘ องศา และลดลง ๑๓ องศา ในวันที่ ๖ ธันวาคม พร้อมลมกระโชก ทำให้ทุเรียนเกิดโรค ไฟทอปเทอร่า และอุณหภูมิลดลงถึง ๘ องศา ทำในทุเรียนเกิดอาการใบร่วง ในปีต่อไปจึงมีการเตรียมความพร้อมก่อนจะถึงเดือนธันวาคมโดยการฉีดพ่นสารฮอร์โมน หรือแม้แต่การบันทึกการใช้ปัจจัยการผลิตภายในแปลงปลูก รวมถึงการใช้สารเคมีในพืชบางชนิดในแปลงปลูก เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบระยะปลอดภัยในพืชแต่ละชนิด รวมถึงเป็นขั้นตอนไปสู่การขอรับรองมาตรฐาน GAP :ซึ่งในมาตรฐาน GAP กล่าวไว้ว่าจะต้องมีการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ การใช้น้ำ การใช้สารเคมี การปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญในการตรวจสอบย้อนกลับหากพบผลิตผลที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้น จึงถือว่าการบันทึกถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับตัวเอง เพราะเราจะได้นำข้อมูลต่างๆไปวางแผนและพัฒนาแปลงต่อไปในอนาคต

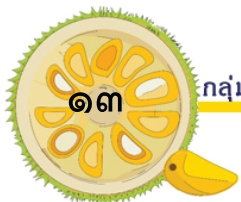

“ ขยายผล ”

สำหรับการขยายผลการผลิตพืชปลอดภัยของตนสู่ชุมชน และกลุ่มเกษตรกร โดยส่วนมากจะบอกต่อความผิดพลาดของตนเอง บอกสิ่งที่ได้ลองผิดลองถูกในด้านการทำการเกษตรของตนเอง เพื่อให้สำหรับเกษตรกร หรือประชาชน ที่มีความสนใจ รวมถึงกลุ่มศพก เครือข่าย หลายคนประสบความสำเร็จในด้านการเกษตรโดยให้มองหาสิ่งที่ตนเองถนัดโดยเริ่มจากการลดสิ่งที่ไม่จำเป็นในการดำรงชีวิตและหันมาทำในสิ่งที่ตนเองชอบและถนัด หลายรายเริ่มตัดต้นยางพาราเพื่อปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งอย่างน้อยก็ช่วยลดรายจ่ายในครอบครัว โดยให้มองเห็นความสำคัญจากจุดเล็กๆ ในสิ่งที่ใกล้ตัว รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้เกษตรกรเห็นถึงความสำเร็จในการทำการเกษตร และให้คำปรึกษา ซึ่ให้เห็นถึงจุดอ่อนจุดแข็งของเกษตรกรแต่ละคน

“ จากเดิม ”

ประกอบอาชีพ ทำนา รับจ้างนอกเหนือนอกฤดูกาลทำนา และปลูกยาง เริ่มพบปัญหาในเรื่องของสภาพฝนฟ้าอากาศและราคาผลผลิตที่ลดลงเรื่อยๆ เมื่อกรีดยางพาราหรือเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จ เงินที่ได้มาก็จะนำมาซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค เช่น ผัก ปลา หรือของใช้บางอย่างอื่นในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน เมื่อหันกลับมาดูก็พบว่าเงินในส่วนนั้นที่ได้มาเริ่มหมดไป ไม่มีเงินเก็บเป็นของตนเอง และจะได้เงินมาอีกครั้งก็ต้องรอการกรีดยางครั้งต่อไปหรือรอข้าวในฤดูถัดไป

จึงเริ่มตั้งคำถามกับตัวเองว่าเงินที่ทำงานมาได้หายไปไหนหมด แต่ถ้าทำเกษตรผสมผสานต้องดีแน่นอนเพราะจะเริ่มทำในสิ่งที่ตนเองและครอบครัวใช้อุปโภค เช่น ปลูกผักสวนครัว หรือเลี้ยงปลา อย่างน้อยต้องลดค่าใช้จ่ายในครอบครัวของตนได้ และไม่ต้องห่วงราคาของผลผลิตในท้องตลาด เพราะถ้ามีผลผลิตชนิดหนึ่งราคาตกต่ำ แต่เราก็ยังมีผลผลิตชนิดอื่นๆ ที่ขายได้ราคา

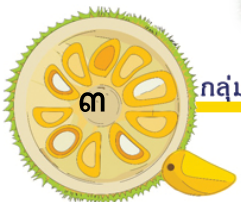

“ สู่จุดเปลี่ยน ”

จากการบริโภคของคนในครอบครัว ที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินชีวิต โดยตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตออก จึงเริ่มขุดบ่อเลี้ยงปลา พบว่าสามารถนำปลา มาบริโภคและเริ่มปลูกพืชผักสวนครัวบริเวณรอบบ่อ ซึ่งไม่จำเป็นต้องไปซื้อจากตลาด ก็สามารถมีผลผลิตสำหรับอุปโภคได้และสามารถลดรายจ่ายของครอบครัวได้ในระดับหนึ่งจึงได้เลี้ยงเปิดเพิ่มในพื้นที่รอบบ่อเลี้ยงปลา เลยทำให้ลดรายจ่าย ในครัวเรือนและครอบครัวมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต เช่น ปลา ผักสวนครัว ไข่เป็ด ซึ่งพบว่ามีเงินเหลือเก็บมากกว่าการทำนาและกรีดยางในอดีต เลยค้นพบตัวเองว่าถ้าทำแบบนี้ต่อไปจะทำให้มีเงินเหลือใช้ และคุณภาพชีวิตของคน ในครอบครัวจะดีขึ้น

จนกระทั่ง ปี ๒๕๕๒ จึงเริ่มขยายพื้นที่การทำเกษตรผสมผสานเพิ่มมากขึ้น และเริ่มได้รับการถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานจากสำนักงานเกษตรอำเภอ ปากคาด กรมส่งเสริมการเกษตร และได้เป็นอาสาสมัครเกษตรประจำตำบล และพัฒนา พื้นที่ทำการเกษตรผสมผสานของตนเองสู่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร (ศพก.) ในปี ๒๕๕๗ โดยเริ่มปลูกกล้วยไม้และเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นบ้านกว่า ๓๐๐ตัว ที่ได้รับสนับสนุนจากการเข้าร่วมงาน Field Day

“ ทำเกษตรปลอดภัยแล้วได้อะไร ”

ครอบครัว

ครอบครัวและตนเองมีสุขภาพที่ดี ปลอดภัยจากสารพิษตกค้างในพืชผักที่บริโภค ครอบครัวได้อยู่กันพร้อมหน้า มีพื้นฐานความรู้ให้แก่สมาชิกภายในครอบครัว มีแหล่งทำกินสำหรับครอบครัว ไม่ต้องไปทำงานในพื้นที่ห่างไกล อยู่แบบ พอมี พอกิน พอเพียง เพราะการทำเกษตรทำให้เราได้หลายแสนนั่นก็คือ แสนสุขและแสนอบอุ่น

ไม่เป็นหนี้

จากเดิมเคยติดหนี้จากการลงทุนหาเสียงการเมืองท้องถิ่น ซื้รถยนต์ ส่งลูกเรียนหนังสือ เมื่อดำเนินชีวิตในการทำเกษตรผสมผสานเกษตรปลอดภัยทำให้ในทุกวันนี้ตนเองและครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริโภค อุปโภค และสามารถปลดหนี้ได้สำเร็จในเวลา ๕ ปี

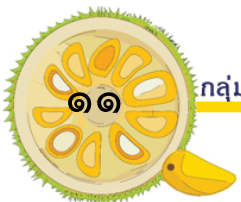

“ ปัญหาและอุปสรรค ”

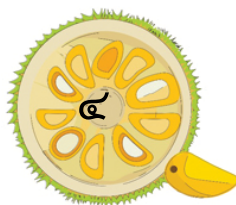
จากเกษตรกรเชิงเดี่ยว สู่เกษตรกรผสมผสาน สู่เกษตรกรปลอดภัย สำหรับตนนั้นกว่าที่จะมาถึงทุกวันนี้ ต้องมีการทดสอบ ทดลอง และศึกษา ในหลายๆด้านเพื่อพัฒนาพื้นที่ของตนเองสู่เกษตรกรปลอดภัย ซึ่งหลายครั้งพบปัญหาต่างๆเช่น การตายของไก่ จากโรคอหิวาตกโรค การตายของปลาจากการกินอาหาร แต่ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคคือปัญหาจากสภาพอากาศที่มีผลทำให้ผลผลิตเปลี่ยนไป รวมถึงการเกิดโรคต่างๆ รวมถึงแมลงในพื้นที่ที่เราไม่ทันได้ตั้งตัว ที่มักจะก่อความเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตร เช่น เพลี้ยในแปลงถั่วฝักยาว โรคไฟทอปเทอร่าในทุเรียน ซึ่งเมื่อพบการระบาดแล้ว ทำให้หาสาเหตุของการระบาดของไม่ได้

ซึ่งการแก้ไขสำหรับตนเองที่ง่ายที่สุดในการหาข้อมูลไปประกอบการวินิจฉัยการเกิดโรค คือการจดบันทึก สภาพแวดล้อม อุณหภูมิ รวมถึงอาการของพืชแต่ละชนิด อยู่เสมอ เมื่อเกิดการระบาดของโรคและแมลง จะได้ตรวจสอบย้อนกลับจากบันทึก ได้ว่าการเกิดโรคมีผลเกี่ยวเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม สภาพอากาศ หรือ อาการผิดปกติของพืชหรือไม่ ซึ่งสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ป้องกันการระบาดของโรคและแมลงในปีต่อไปได้

“ ศึกษาทดลอง ”

ศึกษาทดลองกับพืชที่ตนเองปลูกไปเรื่อยๆ เริ่มต้นจากการสังเกตและจดบันทึก มีครั้งหนึ่งที่เคยศึกษาเกี่ยวกับปลาในบ่อ ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่เข้าถึงการส่งเสริมกรมประมง หรือกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งพบว่าขาดทุนจากการเลี้ยงปลา จึงเกิดการวิเคราะห์ ว่าขาดทุนจากอาหารปลา จึงกลับมามองหาสิ่งรอบๆ บ้านว่าปลากินอะไรได้บ้างจึงไป ศึกษาหาข้อมูลว่าปลาแต่ละชนิดกินอะไรบ้าง จึงพบว่าปลากิน ใบมันสำปะหลังพันธุ์ พันบ้าน ผักบุง และรำนำมาบด จึงเริ่มหาวัตถุดิบมาปลูกไว้ในพื้นที่สำหรับใช้เลี้ยงปลา หลังจากนั้นก็พบว่าปลาตุ๊กที่เลี้ยงไว้ตาย จึงนำปลาตุ๊กมาผ่าท้องดูพบว่าในท้อง มีเศษพืชผัก จึงสันนิษฐานว่าปลาตุ๊กท้องอืด จากการที่ไม่สามารถย่อยอาหารที่ตนทำได้ รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาแก้ปัญหา ไก่ที่ตายในช่วงก่อนเข้าฤดูหนาวของทุกปี โดยหมัก บอระเพ็ด ให้ไก่กิน พบว่าไก่ มีการตายลดลง ซึ่งในตอนหลังพบว่าไก่เสียชีวิต จากการระบาดของโรคคอตีบโรค ซึ่งจะระบาดอย่างแพร่หลายในช่วงเปลี่ยนฤดู ซึ่งคิดว่า ถ้านำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมา นำมาผสมกับหลักวิชาการน่าจะดี แต่ก็พบว่าดีจริงๆ เช่นขนุน ถ้าไม่ออกลูกจะเอามีดมาสับที่ต้น เพื่อตัดท่อลำเลียง ทำให้ขนุนมีการเร่งการออกผล หรือการสุมไฟใต้ต้นไม้ เพื่อไล่แมลง

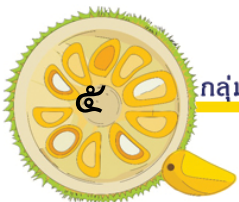

เกษตรกรต้นแบบ

“ รวมกลุ่ม ”

เริ่มจากการเป็นอาสาสมัครเกษตรประจำตำบล ซึ่งในสมัยนั้น จะมีหน้าที่รายงานภัยพิบัติ ซึ่งในตอนนั้นศูนย์ยังไม่มีอะไร เลยอาสาพัฒนาพื้นที่ของตนเองเป็นศูนย์ศพก. ประกอบกับตนเองอยากเผยแพร่ความรู้ของตนเองที่มีอยู่สู่ชุมชนและเกษตรกรรายอื่นๆ ทุกอย่างเริ่มพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น มีเจ้าหน้าที่นำหลักวิชาการมาพัฒนาศูนย์ เริ่มมีชาวบ้านและเกษตรกรในพื้นที่เริ่มเข้ามาสนใจในการทำการเกษตรและสอบถามว่ามีอะไรให้ทำบ้าง ทำอย่างไร ขอทำด้วย ถ้ามีกิจกรรมอะไร ให้ชวนมาทำด้วย มีการเข้ามาปรึกษา ในเรื่องของการทำการเกษตร เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดกัน ตามงานชุมชน พอเข้ามารวมกลุ่มกัน มีการวางแผนบริหารกันในกลุ่มโดยให้ผมเป็น ผู้ประสานกับเจ้าหน้าที่ โดยจัดตัวแทนในแต่ละพื้นที่เพื่อกระจายข่าวสารให้กระจายในแต่ละพื้นที่ในแต่ละตำบล พอมีข่าวสารจากหน่วยงานราชการหรือแนวคิดที่ตนเองได้ลองทำ ก็จะกระจายข้อมูลให้แก่สมาชิกทราบ สมาชิกในกลุ่มจะมีความชำนาญในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันไปซึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้ในแต่ละด้านแทนกันได้ การประชุม กับสมาชิกส่วนมากจะมีการพูดคุยกันอยู่เรื่อยๆตามวาระ หรืองานประชุมต่างๆ อย่างไม่เป็นทางการ จากสมาชิกในกลุ่มกลายเป็นเจ้าของศูนย์เครือข่ายโดยยึดในเรื่องที่ตนเองสนใจในการไปพัฒนาศูนย์เครือข่ายของตำบลนั้นๆ ในปัจจุบันทั้งอำเภอปากคาดมีศูนย์เครือข่ายกว่า ๑๒ ศูนย์

“ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ”

๑. ความขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดเวลา

ในการทำการเกษตรต้องมีความขยัน และใฝ่รู้ใฝ่เรียน ศึกษา อยู่ตลอดเวลา เช่น การผลิตพืชสมัยใหม่ หรือการตลาดเกษตร เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา การผลิตพันธุ์พืช หรือ ผลผลิตของเรา

๒. ซื่อสัตย์ สุจริต

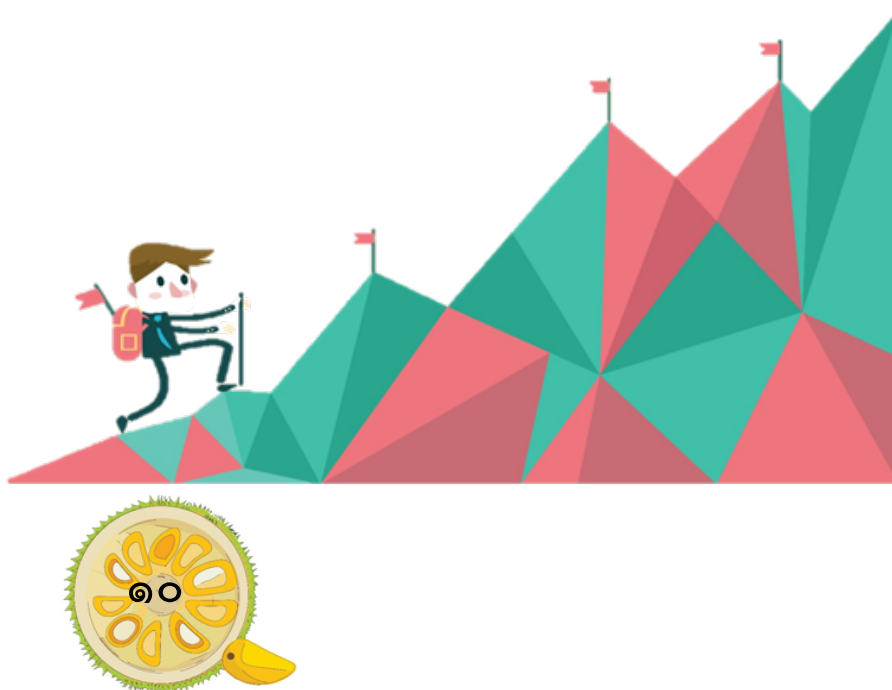
ซื่อสัตย์ต่องานของตน และซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้สารเคมีหรือการควบคุมผลผลิตให้ได้มาตรฐานอยู่เสมอ

๓. ตรงต่อเวลาและมีวินัย

การตรงต่อเวลาและมีวินัยจะช่วยให้เรา ทำงานได้อย่างมีระบบ แม้งานในแปลงเองก็ต้องการความมีวินัยทั้งเรื่องเวลาในการเพาะปลูก การบำรุง ดูแลพืช ให้ตรงตามระยะการเจริญเติบโตของพืชมีระเบียบวินัย

๔. ไม่มีหลักสูตรตายตัว

ไม่มีหลักสูตรใดในการทำการเกษตรที่จะตายตัวเสมอ เพราะความต่างของการทำการเกษตรคือ พื้นที่ สภาพอากาศ สภาพแวดล้อม ดังนั้นในการทำการเกษตรต้องคอยสังเกตและบันทึกอยู่ตลอดเวลา และนำหลักสูตรที่ตนเองศึกษามาปรับใช้ให้ตรงตามกับสภาพพื้นที่ของเรา

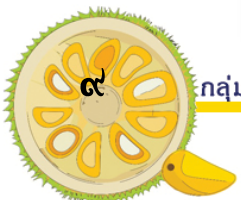
“ เกษตรปลอดภัย...ทำอย่างไร ”

ผลิตปุ๋ยหมักใช้เอง

ผลิตปุ๋ยหมักใช้เองจากมูลวัวมูลควายตามท้องถนนในชุมชนและซื้อจากเกษตรกรที่เลี้ยงควายในชุมชน เพื่อเป็นการประหยัด และสามารถเชื่อได้ว่าปลอดภัยจริงๆ และได้เปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยอินทรีย์กับสารเคมีจากการสังเกต ตั้งแต่การทำนาในสมัยก่อนปุ๋ยหมักมูลวัวหรือควายจะทำให้ต้นข้าวเขียว สวย ข้าวเวลานำมานึ่งจะมีกลิ่นหอมกว่าข้าวที่ใช้ปุ๋ยเคมี ใบพืชมีลักษณะ เขียว ตรง ใบหนา ไม่มีแมลง และการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ลดการระบาดของแมลงและมีการผลิตน้ำหมักใช้เองภายในศูนย์โดยเริ่มจากการผลิตน้ำหมักจากหอยเชอร์รี่ที่มีการระบาดในพื้นที่ ผสมกับผลไม้ นำไปใช้กับสวนยางพบว่า น้ำยางออกเยอะและเปอร์เซ็นต์น้ำยางก็ดี หรือใช้เหล้าขาว ๒ แก้วผสมน้ำส้มสายชู ๕% ๑ แก้ว กากน้ำตาล ๑ แก้ว หมักนาน ๒๔ ชั่วโมง ใช้ ๕๐ cc ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร พ่นฆ่าเพลี้ยในถั่วฝักยาว พ่นอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง

สารเคมี

ลดการใช้สารเคมีโดยเริ่มจากพืชผักพืชบ้านในแปลงที่ง่าย ๆ ที่แมลงไม่ชอบ ส่วนพืชที่ทดลองแล้วยังพบการระบาดก็จะหยุดแล้วไปศึกษาก่อน ค่อยๆลดการใช้สารเคมี ไปเรื่อยๆ ปัจจุบัน แทบไม่ใช้สารเคมีในพื้นที่ จนกว่าจะพบการระบาดของศัตรูพืช ที่ไม่สามารถควบคุมได้จึงใช้สารเคมี แต่ต้องมีการศึกษา ระยะปลอดภัยของสารเคมีชนิดนั้นๆ ทุกครั้งที่มีการใช้รวมถึงต้องมีการจดบันทึกทุกครั้งที่มีการใช้สารเคมี

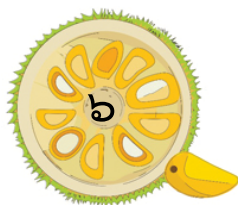
“ แรงจูงใจ....สู่เกษตรปลอดภัย ”

เพียงเพราะเงินซื้อสุขภาพไม่ได้

เริ่มจากการบริโภคของตนเองและคนในครอบครัว โดยได้แนวคิดจากคำที่ว่า เงินซื้อสุขภาพไม่ได้ ถึงแม้มีเงินมากแค่ไหน พอเจ็บป่วยมากก็ได้แค่เยียวยาแค่นั้น ดังนั้นเราควรดูแลตัวเองตั้งแต่การเลือกที่จะรับประทานสิ่งต่างๆเข้าสู่ร่างกายของเรา จึงเป็นแรงจูงใจหลักในการเลือกผลิตพืชให้ปลอดภัยถึงผลผลิตไม่สวย แต่เราปลอดภัยก็ต้องทำ

นกน้อยในสวนถั่วฝักยาว

จากที่ได้ไปเดินในแปลงพืชผักสวนครัวในพื้นที่ใกล้เคียง พบนกบินบริเวณแปลงถั่วฝักยาวด้วยอาการมึนงง และร่วงสู่พื้นดินในที่สุด จึงกลับมาคิดกับตนเองว่าแม้แต่นกที่อยู่ใกล้บริเวณที่มีการใช้สารเคมี หรือกินแมลงที่ได้รับสารเคมีเข้าไปยังตายได้ในที่สุด จึงทำให้ตนเองเริ่มรู้สึกกลัวกับสารเคมีที่ตกค้างอยู่ในผลผลิตทางการเกษตร

“ แรงจูงใจ....สู่เกษตรปลอดภัย ”

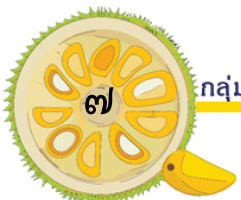
ตนเองไม่กิน แล้วใครจะกิน

ทุกวันนี้การบริโภคของประชาชนทั่วไปหันมาใส่ใจการบริโภค สินค้าปลอดภัยมากขึ้น ผู้ผลิตก็ต้องมีจรรยาบรรณในการผลิต แม้แต่ตัวเองยังไม่อยากกินสารเคมี ก็คงไม่มีใครที่ต้องการ สารเคมีตกค้างเข้าสู่ร่างกายเช่นกัน

มาตรฐาน GAP

จากการศึกษาดูงานแปลงที่รับการรับรองมาตรฐานซึ่งมีการตรวจสอบสารพิษตกค้างในผลผลิตก่อนการจำหน่ายเสมอ จึงนำเอาจุดนั้นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตพืชของตนเองเพื่อต่อยอดไปสู่การรับรองมาตรฐาน Gap โดยเบื้องต้นได้เริ่มจากการลดใช้สารเคมีให้น้อยที่สุด และปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารเคมีอย่างเคร่งครัดในเรื่องถึงระยะปลอดภัยของสารเคมีที่ใช้

“ เกษตรปลอดภัย....ทำอย่างไร ”

ดิน

ดิน ต้องมีการปรับปรุงดินให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต และลดการระบาดของแมลงศัตรูพืชที่อยู่ในดิน ไม่ว่าจะเป็นการขุดดินตากแดด เพื่อทำลายเชื้อโรค และไข่แมลงในดิน หรือการใช้น้ำส้มควันไม้รดดินก่อนปลูกมันเทศ ๑ สัปดาห์ เพื่อลดการเข้าทำลายของเสี้ยนดิน

เมล็ดพันธุ์

เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในพื้นที่การเกษตรของตนส่วนมากจะมีการเก็บเมล็ดพันธุ์พื้นบ้านใช้เอง เนื่องจากเมล็ดพันธุ์จากท้องตลาดมีการคลุกสารเคมี โดยจะทำการเก็บผลผลิตฝักแรกหรือลูกแรกที่สวยงาม เพื่อเก็บเป็นเมล็ดพันธุ์ และลดการซื้อเมล็ดพันธุ์จากท้องตลาดได้อีกด้วย

สารชีวภัณฑ์

มีการใช้สารชีวภัณฑ์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมี ไม่ว่าจะเป็ผลผลิตภัณฑ์ชีวภัณฑ์ที่มีขายตามท้องตลาดหรือการผลิตเชื้อไตรโคเดอร์มาขึ้นมาใช้เองตามทีสำนักงานเกษตรได้เข้ามาสอน โดยตนจะใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันโรคและแมลงอยู่เป็นประจำ รวมถึงการนำไปรองก้นหลุมปลูก และยังมีวิธีการ ปลูกพืชล่อแมลง ในพื้นที่ทำการเกษตรของตน

